čio dalyje atliktų tyrimų ir juos sugretinti su ūkinės duobės užpildo medžiaga. Tikėtina, jog ankstesnių tyrimų metu rasti XVII a. II puse datuoti keramikos radiniai susiklijuotų su šiais metais rastaisiais ūkinėje duobėje. Tai padėtų nustatyti, iš kurių to laikotarpio namų ūkių buitinės atliekos piltos į šią duobę.

The Storage Pit at J. Radvilos St. 4

In 2017, ten test pits (a total of 24 m^2) and one area (51 m^2) were excavated at J. Radvilos St. 4 in Biržai old town. During the excavation, a 1660s–1680s storage pit (29 m^2) was uncovered in the plot's W part (Fig. 1) and 3517 finds collected in its black soil fill: a huge number of sherds of hand thrown pottery (Fig. 2), animal bones, glass beads (Fig. 3), kaolin pipes (Fig. 5), a unique sandstone pipe (Fig. 6), knives (Fig. 4), window glass shards, and glass bottle fragments. Some John II Casimir shillings and a tile stove fragment that belonged to Liudvika Karolina Radvilaitė suggested that the storage pit should be dated to the 1660s–1680s.

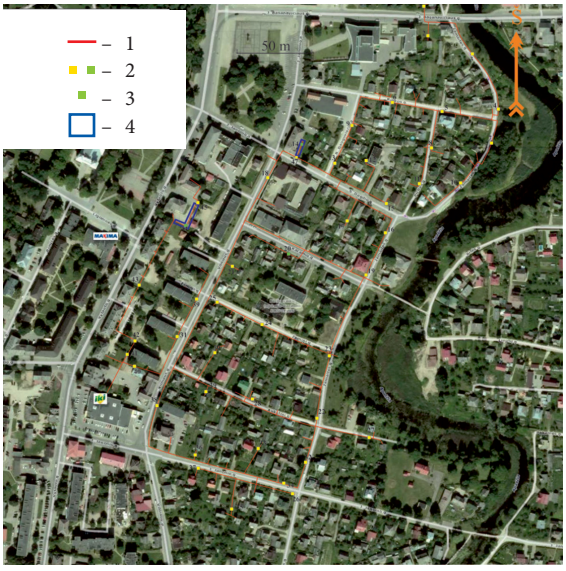

Vismantas Muralis

Biržų senamiestis

2017 m. Biržuose buvo įgyvendinamas projektas „Elektros kabelių linijų rekonstravimas Biržų mieste“. Projekte numatytų trasų vietose Aukštojoje, J. Basanavičiaus, S. Dagilio, B. Dauguviečio, J. Janonio, Karaimų, Pirties, Rinkos, Vilniaus, Vytauto, Žemaitės, Žemojoje gatvėse ir J. Janonio aikštėje vyko žvalgomieji tyrimai, iš viso ištirti 45 1x1 m dydžio šurfai. Po šių tyrimų Vytauto gatvėje ir J. Janonio aikštėje atlikti detalieji tyrimai, ištirtas 71,2 m^2 plotas. Iš viso 2017 m. Biržų senamiestyje ištirtas 116,2 m^2 dydžio plotas (1 pav.).

Aukštojoje gatvėje iškasti šurfai 27–30. Šurfe 27 fiksuotas 1,1 m storio XX a. piltinis žemių su plytomis sluoksnis. Giliau nebekasta, nes šurfą užpylė gruntinis vanduo. Šurfuose 28 ir 29 fiksuotas permaišytas 1,7 m storio sluoksnis su XIX–XX a. radiniais. Šurfe 30 archeologinio sluoksnio nerasta.

J. Basanavičiaus gatvėje iškasti šurfai 1 ir 2. Šurfas 1 iškastas iki 1,85 m gylio, įžemis nepasiektas. Jame rastas 1,15 m storio supiltinis tamsiai rudos žemės ir molio su XIX–XX a. radiniais sluoksnis. Po juo fiksuotas tamsiai rudos žemės sluoksnis su XVII a. pabaigos – XVIII a. pabaigos radiniais. Giliau nekasta dėl saugumo. Šurfe 2 fiksuotas 40 cm storio tamsiai rudos žemės su XX a. radiniais sluoksnis.

1 pav. Archeologinių tyrimų Biržų mieste planas: 1 – projektuojamų elektros kabelių linija, kurioje vykdyti žvalgomieji tyrimai; 2 – šurfai, kuriuose archeologinis sluoksnis nerastas; 3 – šurfai, kuriuose rastas archeologinis sluoksnis; 4 – detalių archeologinių tyrimų vietos. V. Muralio brėž.

Fig. 1. A plan of the investigation in Biržai: 1 – planned electric cable line, where the evaluation was conducted; 2 – test pits, which contained no archaeological layers; 3 – test pits, which contained an archaeological layer; 4 – excavation sites.

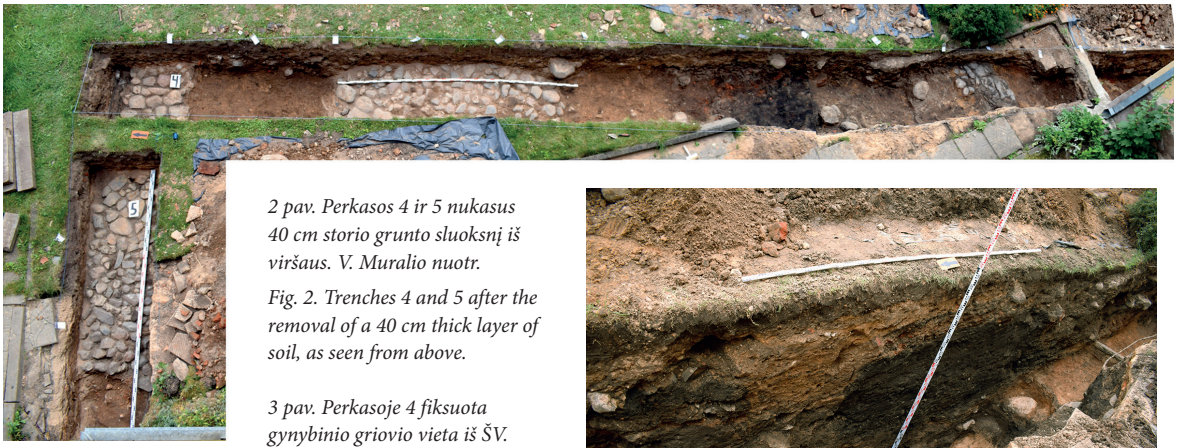

2 pav. Perkasos 4 ir 5 nukasus 40 cm storio grunto sluoksnį iš viršaus. V. Muralio nuotr.

Fig. 2. Trenches 4 and 5 after the removal of a 40 cm thick layer of soil, as seen from above.

3 pav. Perkasoje 4 fiksuota gynybinio griovio vieta iš ŠV. V. Muralio nuotr.

Fig. 3. The defensive ditch site recorded in trench 4, as seen from the NW.

S. Dagilio gatvėje ištirti šurfai 12, 15 ir 17. Šurfe 12 pasiekus 90 cm gylį nuo žemės paviršiaus, rastos požeminės komunikacijos ir giliau nebekasta. Šurfe 15 po 30 cm juodos žemės, sumaišytos su moliu ir raudonų plytų duženomis, sluoksniu rasta tamsiai ruda žemė su XVIII–XX a. radiniais. Šurfe 17 rastas 85 cm storio tamsiai rudos žemės su XX a. radiniais sluoksnis.

B. Dauguviečio gatvėje ištirtuose šurfuose 9 ir 13 rasti 90–160 cm storio piltiniai permaišyti sluoksniai su XX a. radiniais.

J. Janonio aikštės 7 namo kieme ištirtas šurfas 14. Nukasus XX a. susiformavusį 40 cm storio sluoksnį, rastas akmeninis grindinys, datuojamas XX a. pradžia. Po grindiniu fiksuotas 70 cm storio XVII a. vidurio – XIX a. kultūrinis sluoksnis. Vėlesnių detaliųjų tyrimų metu J. Janonio aikštėje esančio namo vidiniame kieme ištirtos perkasos 4 ir 5, iš viso 24 m^2 dydžio plotas. Perkasose nukasus 45–55 cm storio nevertingą viršutinį žemių sluoksnį, rastas vietomis apardytas XX a. pradžios akmenų grindinys (2 pav.). Po juo tirtas 55–90 cm storio XVII a. vidurio – XX a. pradžios kultūrinis sluoksnis, kuriame aptikta XVIII a. pradžios grindinio likučių.

Perkasoje 4 tirtas 2,8 m gylio, 4,5 m pločio įgilintas objektas: pašalinus 65 cm storio piltinį viršutinį sluoksnį, atidengtas 1,3 m storio šviesiai juodos žemės su XVII a. pabaigos radiniais sluoksnis. Giliau tirtas apie 80 cm storio tamsiai pilkos žemės su to paties laikotarpio radiniais sluoksnis. Jo apačioje fiksuoti apie 40x40x40 cm dydžio akmenys. Šis įgilinimas – tai buvęs Biržų miesto XVII a. pradžios – XVII a. vidurio gynybinis griovys, kuris XVII a. II pusėje prarado gynybinę svarbą ir buvo užpiltas miesto gyventojų buitinėmis atliekomis (3, 4 pav.).

J. Janonio gatvėje tirtuose šurfuose 26, 33, 34, 35, 36 ir 37 archeologinis sluoksnis neužfiksuotas. Įžemis juose pasiektas 80–125 cm gylyje, išskyrus šurfus 35–36.

Karaimų gatvėje šurfe 19 fiksuotas 90 cm storio supiltinis molingos žemės sluoksnis, po kuriuo rastas XIX a. datuojamas 20 cm storio

tamsiai rudos žemės sluoksnis. ***Šurfas 20*** tirtas prie sklypo 4, jame fiksuoti 1 m storio tamsiai rudos žemės XIX–XX a. piltiniai sluoksniai. Po jais rastas 15–50 cm storio tamsiai rudos žemės su plytų duženomis sluoksnis, datuojamas XVII–XVIII a.

Pirties gatvėje tirtuose šurfuose 8 ir 11 kultūrinis sluoksnis neužfiksuotas.

Rinkos gatvėje šurfe 5 rastas iki 90 cm storio kultūrinis sluoksnis su XIX–XX a. radiniais. Šurfe 6 aptiktas permaišytas tamsiai rudos žemės sluoksnis su XVIII–XX a. datuojama keramika.

Vilniaus gatvėje kasti šurfai 18, 21, 31, 38–42. Šurfe 18 fiksuoti tamsiai rudos žemės ir molio su raudonų plytų duženomis sluoksniai. Prie įžemio rasti nuo 30x30x20 cm iki 40x35x30 cm dydžio akmenys. Šurfe 21 fiksuoti XIX–XX a. maišyti piltiniai sluoksniai su XVIII a. keramika. Įžemis fiksuotas 1,15 m gylyje nuo žemės paviršiaus. ***Šurfe 31*** aptiktas 1,35 m storio permaišytas ir piltinis sluoksnis su XVIII–XIX a. keramika. Apatiniame maišytame tamsiai rudos žemės sluoksnyje rasta 30x30x20–40x35x30 cm dydžio akmenų. Šurfe 38 archeologinis sluoksnis neužfiksuotas. Šurfe 39 fiksuotas 1,3 m storio permaišytas piltinis sluoksnis su XVIII–XIX a. datuojama keramika. Apatiniame maišytame tamsiai rudos žemės sluoksnyje rasta 10x10x5–35x20x20 cm dydžio akmenų bei raudonų plytų duženų. Šurfe 40 pasiekus 40 cm gylį, visame šurfo plote rasti požeminių komunikacijų betoniniai skydai. Šurfe 41 archeologinis sluoksnis neužfiksuotas.

4 pav. Archeologiniai radiniai iš perkasos 4. V. Muralio nuotr.

Fig. 4. Finds from trench 4.

Šurfe 42 fiksuoti 1,05 m storio piltiniai sumaišyti smėlio, žemių sluoksniai, kuriuose rasta pavienių XIX–XX a. plytų duženų.

Vytauto gatvėje kasti šurfai 43–45. Šurfe 43 fiksuoti permaišyti XX a. sluoksniai. Paviršiuje ir iki 60 cm nuo žemės paviršiaus rasta 30x30x20–40x35x30 cm dydžio akmenų. Šurfe 44 nukasus 40 cm storio velėnos ir tamsiai rudos žemės sluoksnį, rasta XIX–XX a. datuojamų radinių. Po šiuo sluoksniu fiksuotas 5 cm storio raudonų plytgalių tarpsluoksnis. Kasant giliau rastas 45 cm storio juodos žemės sluoksnis su XVII–XIX a. laikotarpiui būdinga keramika. Šurfe 45 tirti permaišyti XX a. sluoksniai. Vėlesnių detaliųjų tyrimų metu Vytauto g. 9 ir 11 namų kiemuose ištirtos perkasos 1–3, iš viso 47,2 m^2 plotas. Tirtose perkasose kultūrinis sluoksnis yra sunaikintas arba stipriai apardytas XX a., jame rasti radiniai datuoti XVII a. II puse – XX a.

Žemaitės gatvėje kastuose šurfuose 3, 4, 7, 10, 16, 22, 23, 32 rasti 1,1–1,65 m (šurfe 16 – 55 cm) storio supiltiniai žemių sluoksniai, nes XX a. tiesiant ar aukštinant šalia pakrantės esančios gatvės lygį buvo pakeltas žemės paviršius. Šurfe 7 rasti 40 cm storio pilkos žemės ir molio sluoksniai, po jais fiksuota tamsiai ruda žemė be archeologinių radinių. Šurfuose 3, 4, 22 ir 23 įžemis nepasiektas dėl gruntinio vandens, kuris užpylė šurfus.

Žemojoje gatvėje tirtuose šurfuose 24 ir 25, 75 cm gylyje fiksuotas akmeninis grindinys, datuojamas XIX a. pabaiga – XX a. pradžia. Po juo iki pat įžemio tirti XIX a. sluoksniai.

2017 m. numatomos elektros kabelių trasos vietoje Biržų mieste ištirtas bendras 116,2 m^2 plotas (5 perkasos ir 45 šurfai), vietomis aptiktas XVII–XVIII a. kultūrinis sluoksnis ar to laikotarpio radinių, identifikuotas miesto gynybinis griovys. Archeologiniai radiniai perduoti į BKMS.

Biržai Old Town

In 2017, a field evaluation (45 1 x 1 m test pits) was conducted at the planned site of electric cable routes on Aukštojoje, J. Basanavičiaus, S. Dagilio, B. Dauguviečio, J. Janonio, Karaimų, Pirties, Rinkos, Vilniaus, Vytauto, Žemaitės, and Žemojoje Streets and J. Janonio Square in Biržai (Fig. 1). Afterwards, excavations (five trenches totalling 71.2 m^2) were conducted on Vytauto Street and in J. Janonio Square. A 17th–18th-century cultural layer with contemporaneous finds (Figs. 2, 4) and a structure identified as the city's defensive ditch were discovered in test pit 14 and trenches 4 and 5 (Fig. 3) in J. Janonio Square.

KAUNAS

Dainius Balčiūnas,
Algirdas Žalnierius

Santakos gatvė 11

Lietuvos krepšinio federacija sklype Santakos g. 11 Kaune planuoja statyti 1846 m^2 ploto Krepšinio muziejaus pastatą. Po juo suprojektuoto rūsio vietos detaliuosius tyrimus finansavo Kauno miesto savivaldybė. Tyrimų metu buvo iškastos 4 perkasos, ištirtas 297 m^2 dydžio plotas. Tyrinėtas sklypas Santakos g. 11 yra senamiesčio 4 kvartale, kurį iš Š riboja Santakos gatvė, iš R – Bernardinų skersgatvis, iš P – Prieplaukos krantinė. Į V nuo kvartalo šiuo metu yra tušti Neries ir Nemuno santakos plotai, o kvartalo V riba sutampa su Santakos viršsalpinės terasos šlaito kraštu.

Kauno senamiesčio 4 kvartalas istoriškai netyrinėtas. Pagal 1471 m. Bernardinų vienuolyno įkūrimo aktą, jam dovanota Nemuno ir